

POVEZANOST PSIHOEDUKATIVNEGA PRISTOPA IN RAVNI PISMENOSTI O ANKSIOZNIH MOTNJAH

dr. Nataša Dernovšček Hafner & dr. Lilijana Šprah

ZRC SAZU – Družbenomedicinski inštitut

**27. Mednarodna multikonferenca informacijska družba
Vzgoja in izobraževanje v informacijski družbi: VIVID 2024
IJS, Ljubljana, Slovenija**

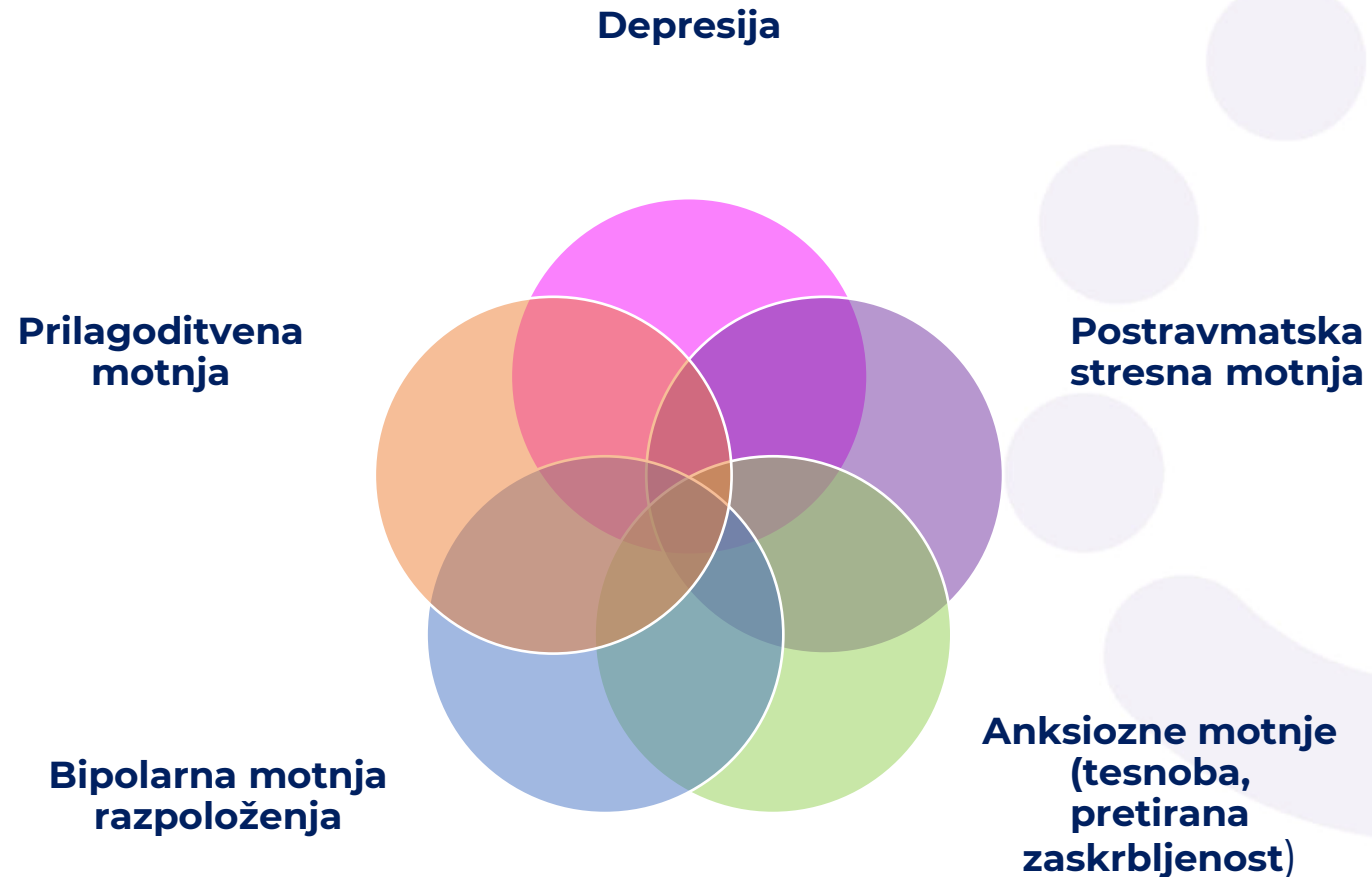
11. oktober 2024

Duševne motnje so eden **glavnih javnozdravstvenih** problemov. Od vseh kroničnih nenalezljivih bolezni so duševne motnje tiste, o katerih imata **laična in strokovna javnost najbolj različna stališča in prepričanja**.

Predsodki in napačne informacije so v povezavi z duševnimi motnjami bolj **pravilo** kot izjema, kar se odraža tako pri iskanju strokovne pomoči in zanimanju za zdravljenje kot tudi v prepričanjih o učinkovitosti zdravljenja.

Motnje razpoloženja

ALI STE VEDELI, DA ...

... so motnje razpoloženja mnogo bolj **pogoste** kot si predstavljamo ali se o njih govori?

... sta **depresija in tesnoba najbolj pogosti** duševni motnji (14% populacije trpi zaradi tesnobe in 13% zaradi depresije)?

... se **polovica vseh duševnih motenj, ki se pojavi tekom življenja, že začne do 14. leta starosti**. Do 24. leta starosti naj bi se začelo že tri četrtine duševnih motenj.

... osebe s težavami v duševnem zdravju so izpostavljene **večjemu tveganju**, da zbolijo za somatskimi težavami (kot so npr. srčne bolezni, sladkorna bolezen idr.)?

... je pogost izid duševne motnje tudi **samomor**; v EU umre zaradi samomora vsakih **9 minut** en človek?

... **je poznavanje značilnosti motnje razpoloženja lahko že del rešitve?**

omra - kaj pomeni akronim?

Opismenjevanje o **motnjah** **razpoloženja**

Program smo začeli izvajati 2017, kjer smo naslovili **stres in motnje razpoloženja**. V nadaljevanju programa OMRA (2020 - 2022), smo vključili še **osebnostne motnje in stigmo**.

omra programme partners

ZRC SAZU

Znanstvenoraziskovalni center ZRC SAZU,
Družbenomedicinski inštitut

Inštitut Karakter

Društvo ALTRA - odbor za novosti v
duševnem zdravju

Društvo Projekt Človek

Program OMRA so-financira:

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Glavni CILJ programa OMRA: dvig ravni pismenosti o duševnem zdravju

Konstrukt se nanaša na znanje, prepričanja in stališča o duševnih motnjah.

Znanje, ki pomaga pri prepoznavanju duševnih motenj, njihovi obravnavi in preventivi.

Znanje krepí družbeno moč ljudi s težavami in ozavešči druge, da so duševne motnje dobro ozdravljive, da večina ljudi po duševni motnji okreva in da lahko živijo ustvarjalna in polna življenja.

ZMANJŠEVANJE DRUŽBENE STIGME IN SAMOSTIGME → PRAVOČASNO ISKANJE POMOČI

OMRA ciljne skupine

- **splošna javnost**
- **strokovna javnost**, ki prihaja v stik s posamezniki s težavami v duševnem zdravju
- **ranljive skupine** (starejši od 18 let), ki so slabo informirani in motivirani za spremembe na področju duševnega zdravja:
  - *starejši*
  - *ruralna populacija (kmetje, delavci v kmetijstvu)*
  - *posamezniki s težavami v duševnem zdravju*
  - *njihovi svojci*

Orodja OMRA za dvig pismenosti o motnjah razpoloženja in osebnostnih motnjah

- Spletna opismenjavalna platforma OMRA
- **Publikacije:** e-novičniki, priročniki, vodič, zgibanke;
- **Delavnice.** predavanja, okrogle mize;
- Socialna omrežja;
- Udejstvovanje v elektronskih in tiskanih medijih

Evalvacija program je več nivojska in kontinuirana.

Sculpture in Malmö, Sweden. Foto: NDH

Poti iz labirintov

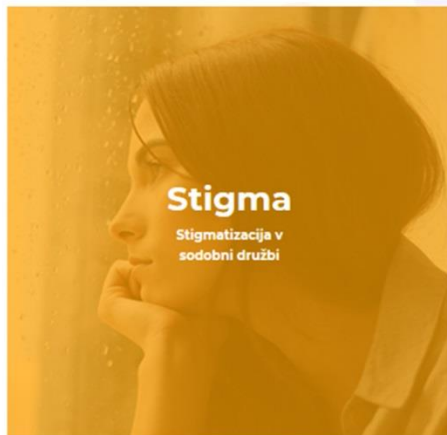
Rešitev vedno obstaja.

POIŠČI REŠITEV

POIŠČI POMOČ

Kraj

Terapevt

Online literacy platform
OMRA
www.omra.si

Social media:
@ProgramOmra

Spletne delavnice OMRA

OMRA1: Stres povzročča stiske, okrepite svoje moči!

OMRA2: Čustveni vrtiljak odnosov: prepoznamo osebnostne motnje med nami

OMRA3: Moč pogovora – šibkost stigme

Delavnice	Število izvedb	Obdobje	Število udeležениh
OMRA 1, 2 in 3	145	2018-2024	3664

Koncept pismenosti o duševnem zdravju

Je ključnega pomena za:

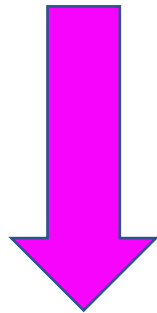
- ozaveščanje javnosti o duševnih motnjah
- njihovem zdravljenju
- zmanjševanju stigme

Avtor risbe: Chat GTP

PSIHOEDUKACIJA in duševno zdravje

- Je oblika izobraževanja
- Pomaga ljudem s težavami v duševnem zdravju pri širjenju znanja in vedenja svoji motnji

- Učenje različnih strategij za soočenje z duševno boleznijo

Namen raziskave

- Preveriti raven pismenosti PRED in PO udeležbi na delavnicah
- ? Ali na raven pismenosti vplivajo izbrane socialnodemografske spremenljivke

Opis vzorca

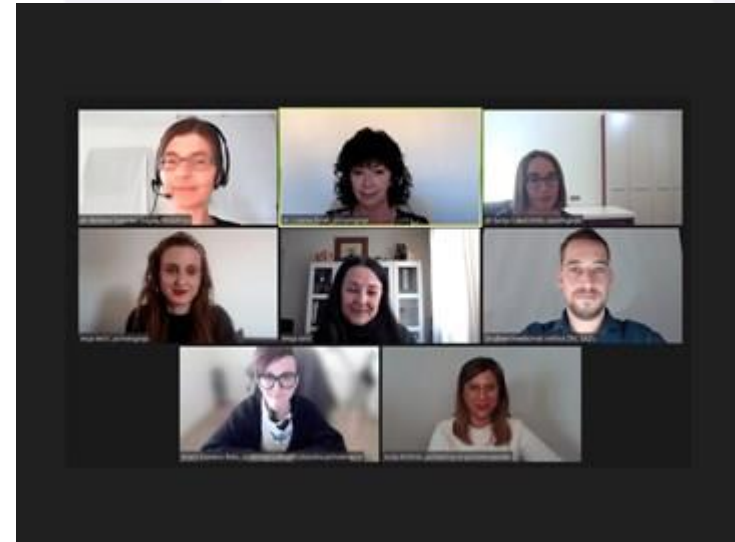
- **58 terenskih** in **35 spletnih delavnic**
- Trajanje: od oktobra 2018 do marca 2024

Spletne delavnice

Pričakuje se aktivno sodelovanje udeležencev

Skrb za ohranjanje motivacije (raznolike aktivnosti, predvajanje glasbe med izpolnjevanjem vprašalnikov, različni govorniki ...)

Delavnica iz serije "Stres povzroča stiske, okrepite svoje moči!", 10. 3. 2022

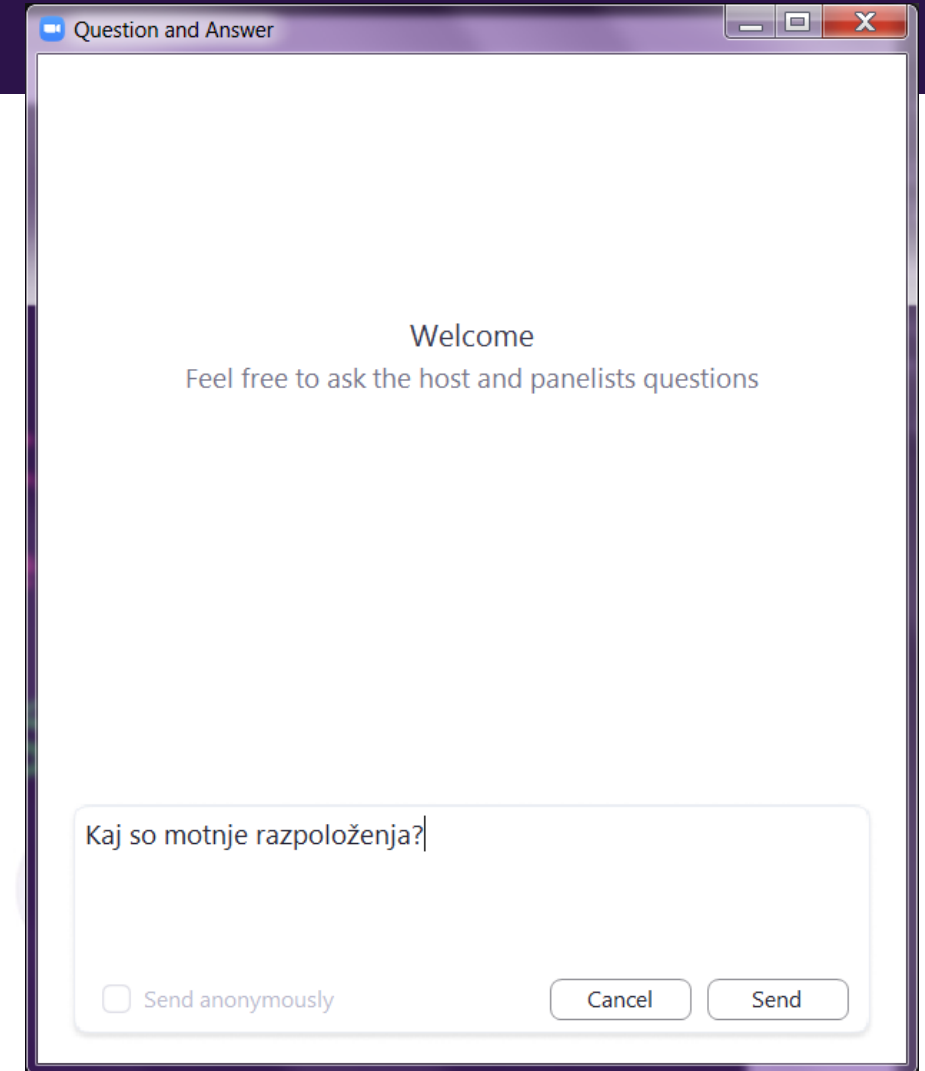
Napotki za spletno delavnico

- Vljudno vas naprošamo, da se **aktivno vključite** v naše izvajanje izobraževanja po navodilih vodij delavnice!
- VAŠI MIKROFONI bodo **izključeni** **tekom predavanj** izvajalcev delavnice.
- Po posameznih tematskih predavanjih bodo izvajalci delavnice odgovarjali na vaša **pisno posredovana vprašanja in komentarje!**

VPRAŠANJA izvajalcem delavnice ali KOMENTAR posredujete tako, da v pogovornem **Q&A** oknu **vpišete vprašanje.**

Q&A okno,
pisno vprašanje

Udeleženci in udeleženke po zaključku delavnice po pošti prejmete OMRA predstavitveno izobraževalno gradivo.

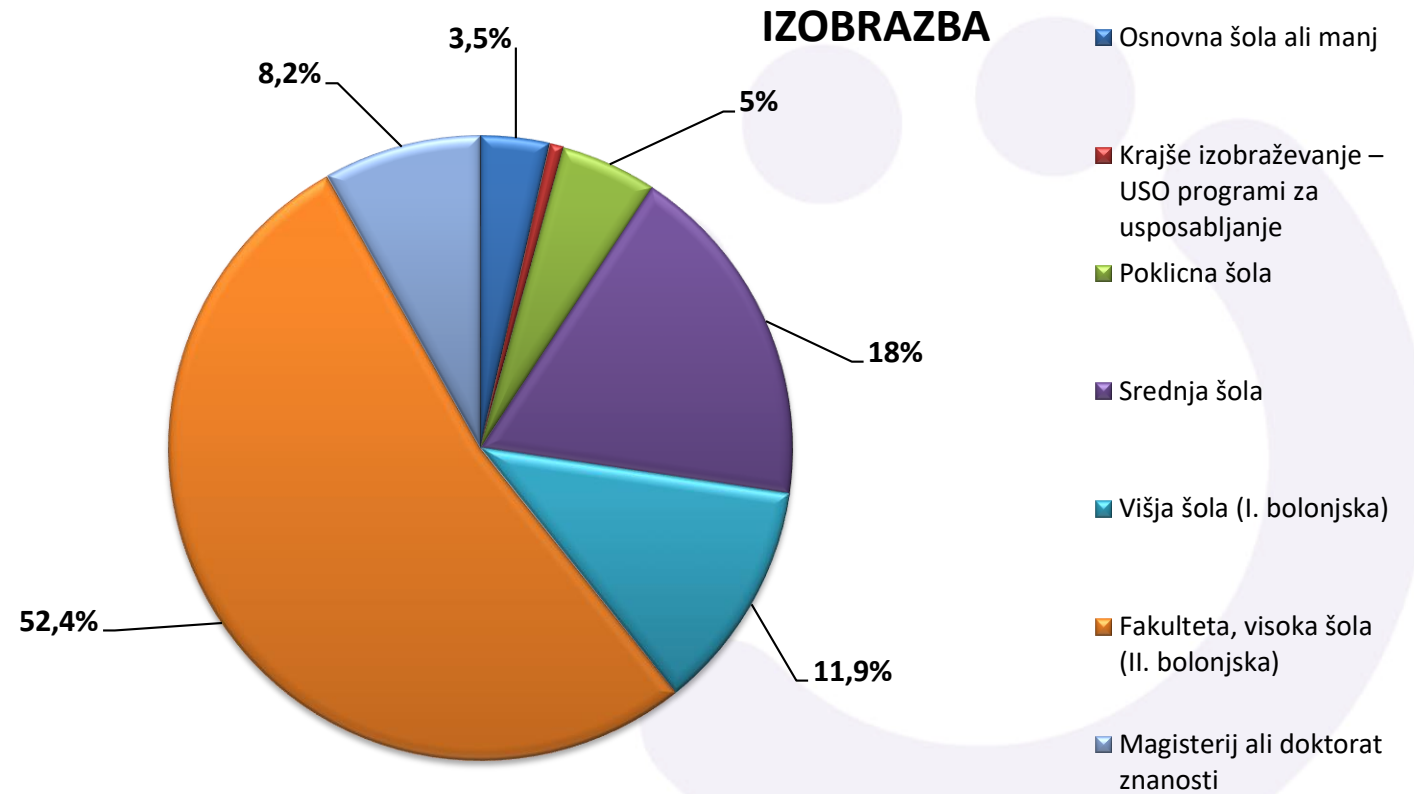
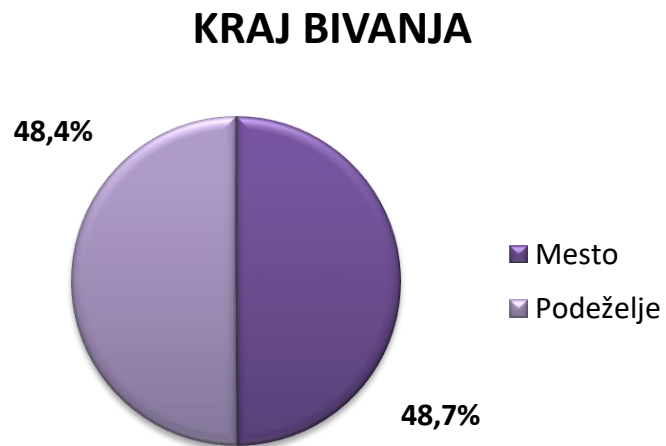
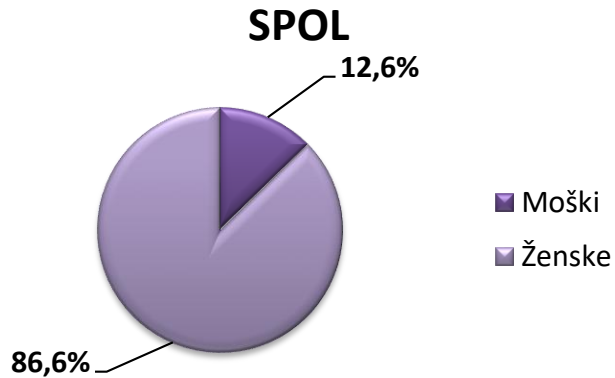
Mapo in pisalo.
Zloženko OMRA.
Povzetek delavnice.
Priročnik vezan na temo delavnice.
Potrdilo o udeležbi na delavnici.

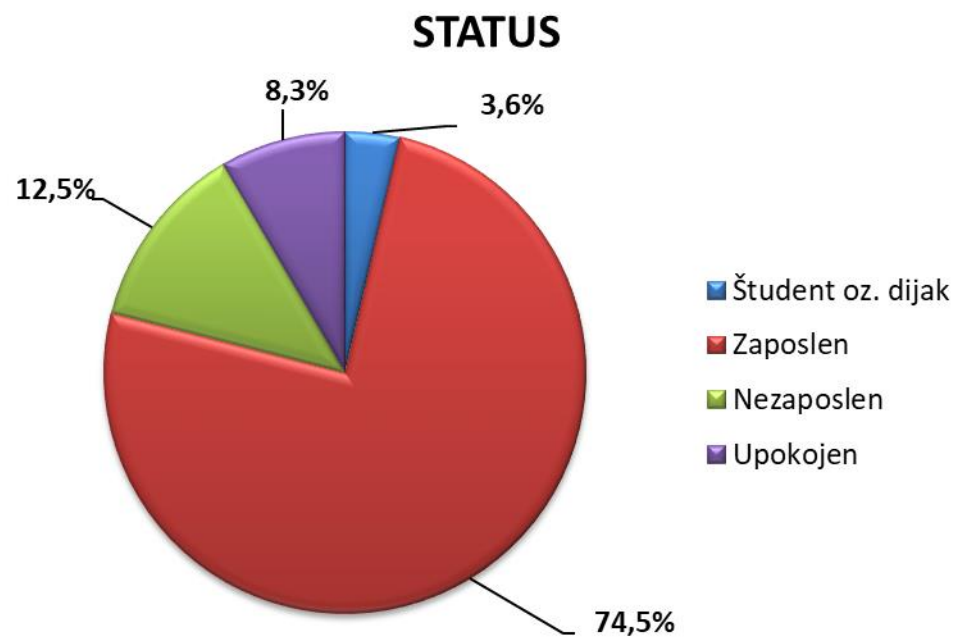
V e-poštni nabiralnik boste po zaključku delavnice prejeli dopis, na katerega posredujete naslov kamor vam bomo poslali OMRA gradivo.

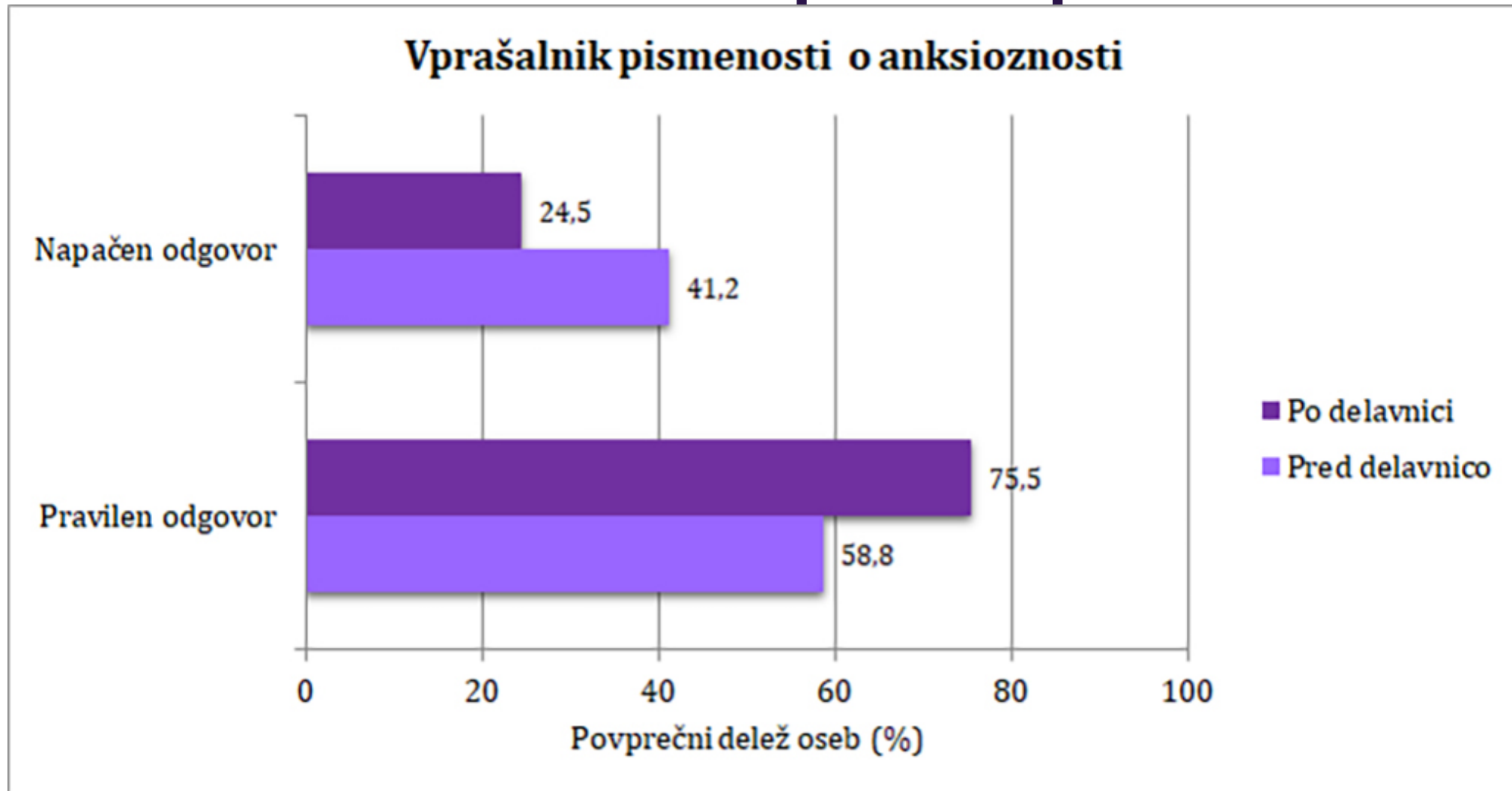
Sociodemografske značilnosti udeležencev raziskave; N = 1384, starost M = 44,1

Sociodemografske značilnosti udeležencev raziskave; N = 1384, starost M = 44,1

Primerjava povprečnih ravni pismenosti o anksioznosti pred in po PD

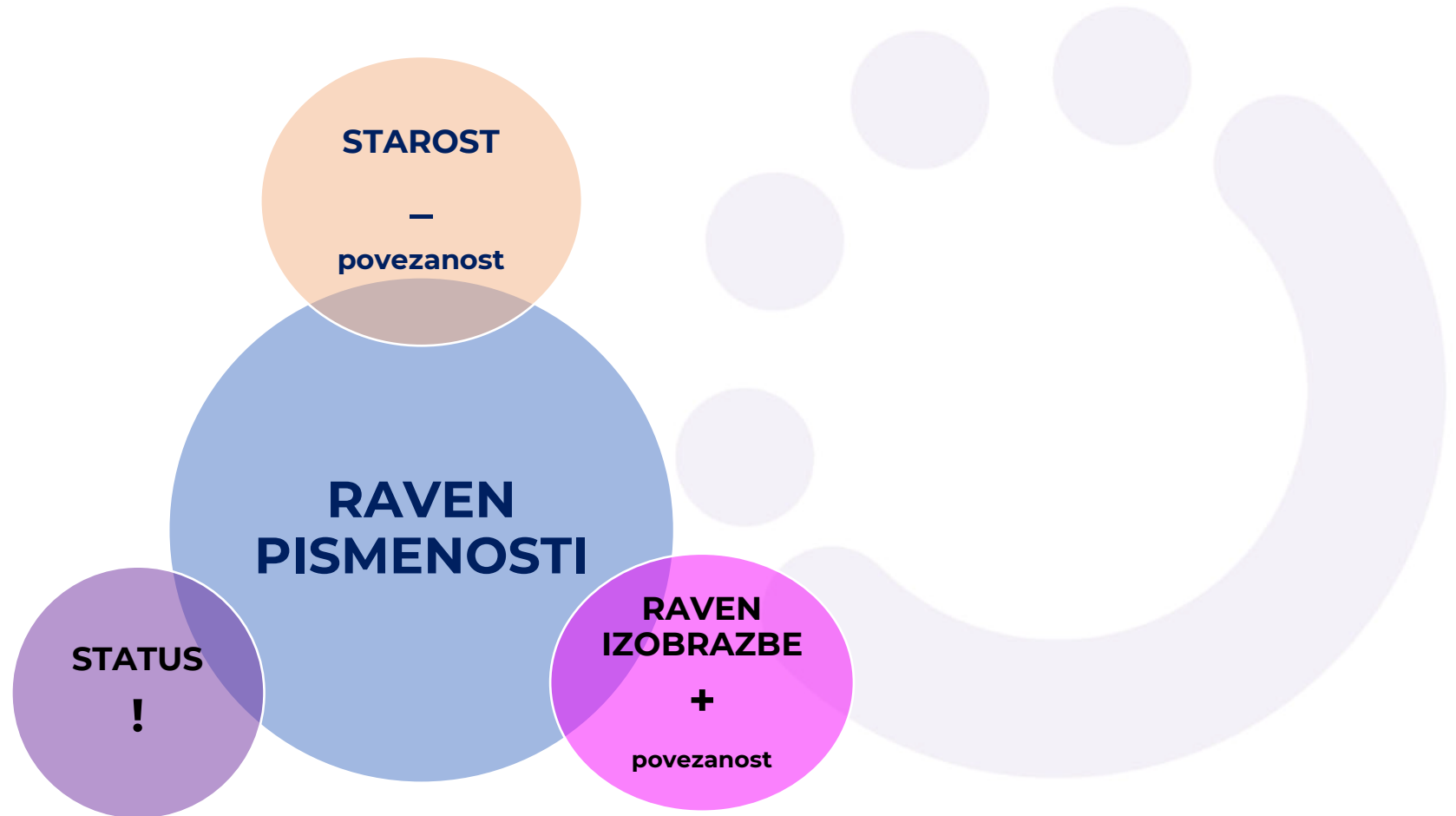
Postavke vprašalnika A-lit, na katere so udeleženci pred PD najpogosteje odgovorili napačno oz. ne vem

Postavka na vprašalniku	Delež oseb z napačnim odgovorom PRED delavnico (%)	Delež oseb z napačnim odgovorom PO delavnici (%)
• Ljudje z anksiozno motnjo pogosto govorijo nejasno in nepovezano.	67,6	20,1
• Kuhanje zamere in nesposobnost odpuščanja drugim je lahko znak anksiozne motnje.	63,1	21,6
• Antidepresivi so učinkovit način zdravljenja anksiozne motnje.	66,1	11,3
• Veliko načinov zdravljenja anksiozne motnje je učinkovitejših od antidepresivov.	79,3	36,4
• Akupunktura je enako učinkovita za zdravljenje anksiozne motnje kot kognitivno vedenjska terapija.	71,2	32,2
• Antidepresivi vodijo v zasvojenost.	53,2	17,4

Vpliv sociodemografskih spremenljivk na raven pismenosti o anksioznosti

*Upokojeni **NIŽJA** raven pismenosti v primerjavi z zaposlenimi in **VIŠJA** v primerjavi z dijaki/šudenti!*

Udeleženke_ci so po udeležbi na delavnicah OMRA poročali, da ...

- so pridobili **več znanja** in **boljšega razumevanja** motenj razpoloženja,
- so **bolj samozavestni** (znižanje samostigme),
- so **bolj empatični, občutljivi in potrpežljivi** za lastne težave, težave bližnjih in drugih,
- se **primerneje se odzivajo** na ljudi s težavami,
- **bolje prepoznavajo** pretekle in zdajšnje težave pri sebi ali drugih,
- **bolj suvereno in samozavestno svetujejo**
- **in (se) usmerjajo** na konkretno razpoložljivo strokovno pomoč,
- se **več udeležujejo podobnih delavnic**,
- **delijo in širijo** obvestila o programu OMRA,
- se zavzemajo za **redna, ponavljajoča** izobraževanja.

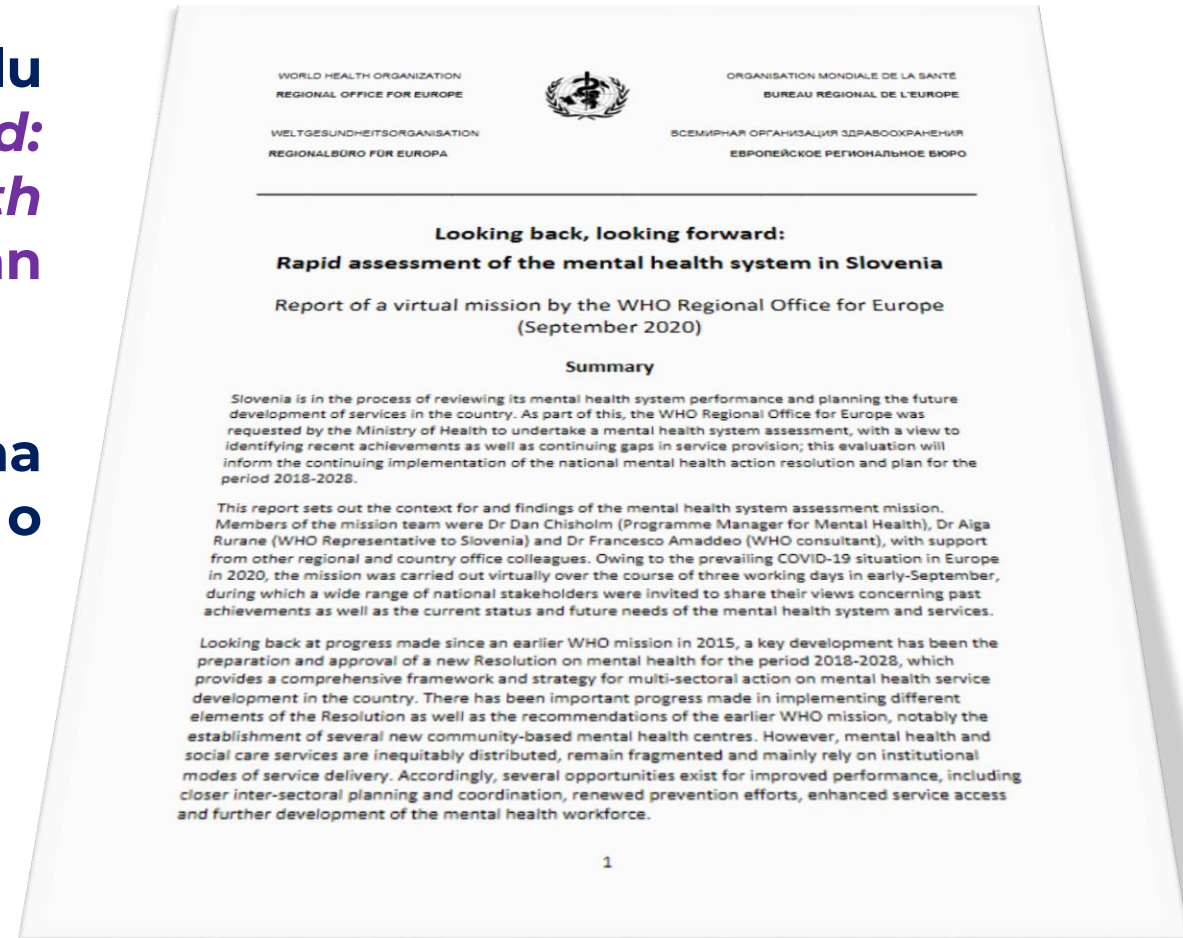

Program OMRA- primer dobre prakse

- Program OMRA v nacionalnem poročilu WHO: (*Looking back, looking forward: Rapid assessment of the mental health system in Slovenia; september 2020; stran 10 in 18*)
- izpostavljen kot primer **dobre prakse**, ki na inovativen način skrbi za dvig pismenosti o duševnem zdravju v Sloveniji.

https://dmi.zrc-sazu.si/sites/default/files/who_porocilo_-_rapid_assessment_of_the_mental_health_system_in_slovenia.pdf

Vlaganje v duševno zdravje se izplača!

Dvig
pismenosti o
duševnem
zdravju

Zgodnja
prepoznavna in
odkrivanje
duševnih
motenj

Ustrezna in
pravočasna
obravnavna

Zmanjšanje
ekonomskega
bremena
duševne
bolezni

*Vlaganje v programe preventive in promocije duševnega zdravja samo na področju **depresije in anksioznosti** prinaša državam **štirikratni prihranek!***

Hvala za vašo pozornost!

E-kontakt: natasa.dernovscek-hafner@zrc-sazu.si, lilijana.sprah@zrc-sazu.si